

Remissvar över promemorian EU:s penningtvättspaket (Fi2026/01654)

Svensk Handel som är handelsföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och företrädar drygt 9000 små, medelstora och stora företag med nära 300 000 medarbetare, får med anledning av remissen anförda följande:

Sammanfattning

Svensk Handel är positiv till den övergripande inriktningen att stärka arbetet mot penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner. Att försvåra för kriminella att omsätta och integrera brottsvinster i den legala ekonomin är viktigt även för handeln. En effektiv reglering kan bidra till sundare konkurrens, minskad kriminalitet och ökad trygghet. Samtidigt innebär EU:s penningtvättspaket att fler handelsföretag omfattas av omfattande skyldigheter som tidigare främst förknippats med den finansiella sektorn. För bland annat företag som handlar med ädla metaller, ädelstenar och vissa varor av högt värde kan detta innebära nya krav på riskbedömningar, kundkännedom, interna rutiner, utbildning och rapportering.

Svensk Handel anser därför att genomförandet måste präglas av proportionalitet, tydlig myndighetsvägledning och god samverkan med berörda branscher. Kraven måste gå att förstå och tillämpa även för små och medelstora handelsföretag som saknar särskilda funktioner för regelefterlevnad.

Svensk Handel välkomnar att Sverige inte föreslås införa en lägre gräns för det unionsrättsliga kontantförbudet. Vi är däremot tveksamma till att samtidigt behålla kontanthandlare som ansvariga enheter genom en nationell särreglering. Denna ordning riskerar att skapa två parallella regelverk för kontanthantering och bör övervägas ytterligare.

Slutligen ser Svensk Handel positivt på de utökade möjligheterna till informationsutbyte och återkoppling mellan myndigheter och företag. För att regleringen ska få avsedd effekt måste informationsflödet fungera i båda riktningar och företagen få konkret och aktuell information om risker och tillvägagångssätt.

Synpunkter på promemorians förslag

Ett stärkt arbete mot den kriminella ekonomin är positivt

Svensk Handel tillstyrker den övergripande inriktningen att stärka samhällets förmåga att motverka penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av ekonomiska sanktioner.

Handeln är utsatt för organiserad brottslighet genom bland annat stölder, bedrägerier och handel med stöldgods. Möjligheten att omsätta brottsvinster är en förutsättning för stora delar

av den organiserade brottsligheten. Åtgärder som försvårar detta kan därför ha positiva effekter långt utanför den finansiella sektorn.

Ett mer enhetligt regelverk inom Europeiska unionen kan dessutom bidra till mer likvärdiga konkurrensvillkor och minska möjligheterna för kriminella aktörer att utnyttja skillnader mellan medlemsstaternas regler.

Samtidigt är det viktigt att regleringen riktas mot faktiska risker. Företag som agerar seriöst ska inte belastas med mer administration än vad som är motiverat av den risk som verksamheten medför.

Nya ansvariga enheter inom handeln

Penningtvättspaketet innebär att fler delar av handeln kommer att omfattas direkt av penningtvättsregelverket. Det gäller bland annat handel med ädla metaller och ädelstenar samt vissa smycken, klockor och andra varor med högt värde. Även vissa företag som tar emot kryptotillgångar som betalning berörs. Svensk Handel har förståelse för att verksamheter där värdefulla och lätt omsättningsbara produkter förekommer kan vara attraktiva för den som vill omsätta brottsvinster. Det finns därför legitima skäl för särskilda åtgärder inom sådana riskområden.

För många av de företag som nu berörs är regelverket emellertid nytt. En butik eller handelsverksamhet har normalt inte samma organisation, juridiska kompetens eller funktioner för regelefterlevnad som en bank eller ett större finansiellt institut. Kraven riskerar därför att få en förhållandevis större påverkan på mindre handelsföretag. Det handlar inte enbart om direkta kostnader. Företagen behöver förstå när kundkännedom ska genomföras, vilka uppgifter som ska inhämtas, hur misstänkta transaktioner ska hanteras, hur information ska dokumenteras och vilka rutiner personalen ska följa. Detta måste beaktas i det fortsatta genomförandet. Regelverket behöver omsättas till praktiskt användbara rutiner för den miljö där handeln faktiskt bedrivs.

Kontanthandel och kontantförbud

Svensk Handel välkomnar att promemorian inte föreslår att Sverige ska använda möjligheten att införa en lägre gräns än den unionsrättsliga gränsen om 10 000 euro för kontantbetalningar.

Ett generellt förbud mot mycket stora kontantbetalningar kan vara ett förhållandevis enkelt och tydligt verktyg för företagen att förhålla sig till. Det minskar också behovet av att butikspersonal i varje enskilt fall ska bedöma riskerna med mycket stora kontanttransaktioner.

Svensk Handel är däremot tveksam till förslaget att Sverige samtidigt ska behålla kontanthandlare som ansvariga enheter vid kontanttransaktioner om 55 000 kronor eller mer. Detta är ett nationellt tillägg till EU-regleringen.

Det innebär i praktiken att handelsföretag måste förhålla sig till två olika gränser och två olika typer av krav. En kontantbetalning kan vara tillåten enligt kontantförbudet men samtidigt innebära att företaget omfattas av långtgående skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.

Promemorian konstaterar dessutom att den nuvarande regleringen för kontanthandlare har inneburit betydande utmaningar när det gäller kunskap, tillämpning och tillsyn. Mot denna bakgrund anser Svensk Handel att proportionaliteten i den svenska särregleringen bör övervägas ytterligare innan den behålls.

Om regleringen ändå genomförs måste informationen till företagen vara mycket tydlig. Det måste enkelt gå att förstå vilka gränsvärden som gäller, när flera transaktioner ska betraktas som sammanhängande och vilka åtgärder företaget förväntas vidta.

Kontanter och samhällets beredskap

Svensk Handel ser positivt på möjligheten att tillfälligt upphäva kontantförbudet vid en allvarlig störning där andra betalningsmedel inte fungerar.

Handeln har en central roll i samhällets försörjningsberedskap. Vid omfattande störningar i elektroniska betalningssystem måste människor fortfarande kunna köpa exempelvis livsmedel, läkemedel och andra nödvändiga varor.

Det räcker dock inte att det juridiskt finns en möjlighet att tillfälligt upphäva begränsningen. Det behöver också finnas förberedda besluts- och kommunikationsvägar så att handeln snabbt får besked om vad som gäller vid en allvarlig betalningsstörning.

Information, återkoppling och myndighetssamverkan

Svensk Handel är positiv till att tillsynsorganen får ett tydligare ansvar för att relevant information om penningtvätt, finansiering av terrorism och riktade ekonomiska sanktioner finns tillgänglig för företagen.

Vi välkomnar också de förbättrade möjligheterna för finansunderrättelseenheten att lämna information och återkoppling till ansvariga enheter.

Företagen kan inte förväntas upptäcka avancerade kriminella upplägg enbart genom generella lagkrav. Myndigheterna har tillgång till underrättelser, riskbilder och kunskap om nya tillvägagångssätt som näringslivet behöver få del av för att kunna agera effektivt.

Detta gäller särskilt ekonomiska sanktioner. Företag som förväntas förhindra att sanktioner kringgås måste snabbt kunna få korrekt och aktuell information om vilka personer, företag och beteenden som innebär en särskild risk.

Informationsutbytet bör därför inte betraktas som en sidoverksamhet utan som en central del av genomförandet.

Konsekvenser för handelsbranschen

Den största praktiska konsekvensen för handeln är att regelverket blir mer omfattande och att fler företag behöver bygga upp en förmåga som de tidigare inte haft.

För större företag kan det innebära nya systemstöd, utbildningar och förstärkta funktioner för regelefterlevnad. För mindre företag kan motsvarande skyldigheter behöva hanteras av ägare, butikschef eller annan personal vid sidan av den ordinarie verksamheten.

Det finns därför en risk att fasta kostnader för utbildning, dokumentation, system och rådgivning slår oproportionerligt hårt mot små och medelstora företag.

Svensk Handel ser också en risk för osäkerhet i mötet med kunden. Kundkännedom, frågor om betalningars ursprung eller beslut att inte genomföra en transaktion behöver kunna hanteras på ett tydligt och säkert sätt. Reglerna bör därför omsättas i praktiska rutiner som även tar hänsyn till arbetsmiljö och säkerhet för den personal som möter kunderna.

Samtidigt finns tydliga positiva effekter. Ett mer tillförlitligt register över verkliga huvudmän kan underlätta företagets kontroller. En nationell förteckning över personer i politiskt utsatt ställning kan minska behovet av egna bedömningar och bidra till mer enhetlig tillämpning. Bättre återkoppling från myndigheter kan också göra företagets kontroller mer träffsäkra och minska resurser som annars läggs på åtgärder med begränsad effekt.

Tillsyn och resurser

Svensk Handel vill särskilt framhålla vikten av en väl fungerande och enhetlig tillsyn.

Promemorian konstaterar att tillsynsmyndigheterna kommer att få fler tillsynsobjekt och mer omfattande uppgifter. Samtidigt framgår att myndigheterna redan har betydande utmaningar när det gäller att identifiera tillsynsobjekt och bedriva en effektiv tillsyn.

Det är problematiskt om nya och omfattande uppgifter förutsätts kunna hanteras utan att resurserna följer med. Risken är då att företagen får begränsad vägledning samtidigt som de möter ett regelverk med betydande sanktionsrisker.

Tillsynsmyndigheterna behöver därför ha tillräckliga resurser både för tillsyn och för förebyggande vägledning. Tillämpningen bör också samordnas så att företag möter samma bedömningar oberoende av var i landet verksamheten bedrivs.

Rekommendationer inför det fortsatta genomförandet

Svensk Handel anser att regeringen särskilt bör säkerställa följande:

- **Branschanpassad vägledning.** Berörda myndigheter bör tillsammans med näringslivet ta fram konkret vägledning för olika typer av handelsverksamheter innan reglerna börjar tillämpas.
- **Särskilt stöd till nya ansvariga enheter.** Företag som för första gången omfattas av penningtvätsregleringen behöver enkla vägledningar, exempel och utbildningsmaterial som är anpassade till företag utan egna specialistfunktioner.
- **Förnyad prövning av den nationella regleringen för kontanthandlare.** Regeringen bör ytterligare analysera om nyttan av att behålla denna särreglering står i proportion till den administrativa bördan och komplexiteten för handeln.

- **Enhetlig tillsyn.** Berörda tillsynsmyndigheter behöver samordna vägledning och tillämpning för att undvika regionala skillnader och rättsosäkerhet.
- **Tillräckliga myndighetsresurser.** Utökade tillsyns- och informationsuppdrag bör följas av resurser som gör att myndigheterna kan ge snabb och kvalificerad vägledning utan att annan viktig verksamhet trängs undan.
- **Effektivt informationsutbyte.** Information från finansunderrättelseenheten och andra myndigheter bör vara aktuell, konkret och användbar för företagens riskbedömningar och kontroller.
- **Beredskap för betalningsstörningar.** Regeringen och berörda myndigheter bör tillsammans med handeln förbereda hur ett tillfälligt upphävande av kontantförbudet ska kommuniceras och hanteras vid allvarliga störningar i betalningssystemen.

Slutsats

Svensk Handel stödjer ambitionen att stärka arbetet mot penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av ekonomiska sanktioner. Att minska möjligheten att omsätta brottsvinster är viktigt för att bekämpa den organiserade brottslighet som även drabbar handeln. För att regelverket ska bli effektivt måste det samtidigt vara möjligt att tillämpa i företagets vardag. Nya skyldigheter behöver vara proportionerliga, tydliga och förenade med fungerande myndighetsstöd. Svensk Handel är särskilt tveksam till den nationella särregleringen för kontanthandlare och anser att den bör övervägas ytterligare. I övrigt bör genomförandet fokusera på branschanpassad vägledning, enhetlig tillsyn, fungerande informationsutbyte och tillräckliga resurser hos ansvariga myndigheter.

Stockholm 2026-10-07

SVENSK HANDEL

Nina Jelter, Säkerhetschef
Bengt Nilervall, Näringspolitisk expert